

трудового навчання для загальноосвітніх навчальних закладів 5-9 класи // Режим доступу : http://schevchenkogaly.ucoz.ua/index/normativni_dokumenti/0-14.

5. Наукова організація праці вчителя технологій : навчальний посібник / уклад. Віталій Васильович Бербец. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. – 163 с.

References :

1. *Androshchuk I. P.* Suchasni problemy trudovoi pidhotovky uchniv u silskykh zahalnoosvitnikh shkolakh / I. P. Androshchuk // Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy // Zb. nauk. pr. – Vypusk 5 / Red. kol. : I. A. Ziaziun (holova) ta in. – Kyiv-Vinnitsia : DOV Vinnitsia, 2004. – S. 15-19.
2. *Bida Ye. A.* Podgotovka studentov k organizatsii samostoyatelnoy raboty uchenikov malokomplektnykh shkoly / Ye. A. Bida, M. V. Kartel // Vektor nauki Tolyattinskogo gosudarstvennogo universiteta: Seriya "Pedagogika, psikhologiya" – Tolyatti, 2010. – № 2 (2) – S. 29-31.
3. *Hridnieva O. S.* Pedagogichni umovy ta model pidhotovky studentiv do formuvannia v starshoklasnykh oriientsatsii na dosiahnennia zhyttievoho uspikhu / O. S. Hridnieva // Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedagogichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya № 5. Pedagogichni nauky: realii ta perspektyvy. – Vyp. 45 : zbirnyk naukovykh prats / za zah. red. D. E. Kilderova. – K. : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2014. – S. 60-66.
4. Navchalna prohrama z trudovoho navchannia dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv 5-9 klasy / [V. K. Sydorenko, N. I. Borynets, V. D. Borovyk ta in.] [Elektronnyi resurs] Navchalna prohrama z trudovoho navchannia dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv 5-9 klasy // Rezhym dostupu: http://schevchenkogaly.ucoz.ua/index/normativni_dokumenti/0-14.
5. Naukova orhanizatsiia pratsi vchytelia tekhnologii: navchalnyi posibnyk / uklad. Vitalii Vasylovych Berbets. – Uman : PP Zhovtyi O.O., 2013. – 163 s.

Каменская И. С. Педагогические условия подготовки будущего учителя технологии к особенностям обучения учеников сельской школы.

В статье рассмотрены педагогические условия совершенствования подготовки будущих учителей технологии к особенностям преподавания в сельской школе.

Ключевые слова: педагогические условия, профессиональная подготовка, учитель технологии, сельская школа, сельскохозяйственный труд, проектно-технологическая деятельность.

Kamenskaya I. S. Pedagogical terms of preparation of future teacher of technology to the features of teaching of students of rural school.

In the article the pedagogical conditions for improving the preparation of future teachers of technology to the specifics of teaching in a rural school are shown.

Keywords: pedagogical conditions, training, technology teacher, rural school, agricultural labour, design and technological activities.

УДК 37.016:62/65]-026.15

Кільдерова Л. В.

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуто особливості процесу формування та розвитку творчих здібностей старшокласників у процесі творчої діяльності на уроках технологій, значення творчої діяльності для загального розвитку особистості учня старшої школи. Характеризуються особливості організації творчої діяльності школярів різних вікових груп. Описано значення творчості для процесу розкриття та розвитку творчого потенціалу, творчих здібностей учнів.

Ключові слова: творчі здібності, творча діяльність, творчість, індивідуальна діяльність, перетворююча діяльність, індивідуальні можливості особистості, розумові дії, навчання, розвиток, творчий процес, інтелектуальна діяльність, можливості навчально-пізнавальної, практичної діяльності на уроках технологій.

Одним із важливих питань педагогіки на сьогоднішній день є питання про творчість учнів, про розвиток цієї творчості та здібностей до неї, та про значення творчої діяльності для загального розвитку особистості школяра.

Однією з найменш розроблених проблем як у вітчизняній, так і в зарубіжній педагогіці і психології вважалася проблема розвитку механізмів творчої уяви в старшокласників стосовно розвитку їх творчих здібностей, причому особливо гостро постає питання про з'ясування загальних закономірностей такого процесу, незалежно від особливостей конкретної діяльності. Саме цій проблемі присвячені роботи Л. С. Виготського, П. Я. Гальперіна, О. К. Тихомирова, В. В. Давидова, О. М. Дьяченко.

Л. С. Виготський [1, с. 20-26] розглядав творчу уяву як оперуючий момент творчої діяльності, що є по суті процесом комбінування образів, в результаті якого створюються нові оригінальні образи. Основна суть механізму творчої уяви полягає в тому, що на початковому етапі стоять зовнішні та внутрішні сприйняття, що становлять основу досвіду людини, далі слідує дуже складний процес переробки цього матеріалу. Найважливішими складовими частинами цього процесу є дисоціації і асоціації сприйнятих вражень. Дисоціація полягає в розділенні складного цілого на частини, окремі частини якого переважно виділяються, а інші залишаються без уваги. За процесом дисоціації йде процес зміни дисоційованих елементів. Цей процес заснований на динамічності внутрішніх нервових процесах збудження і відповідних до них образів. Наступним моментом у складі процесів уяви є асоціація, тобто об'єднання дисоційованих і змінених елементів. Завершальним моментом є комбінація окремих образів, приведення їх в систему. Повний механізм цієї діяльності завершується в кристалізації зовнішнього образу.

П. Я. Гальперін [3, с. 259] вважає, що суть психологічного механізму творчої діяльності полягає в тому, що зовнішні матеріальні дії поступово перетворюються у внутрішні, розумові дії.

З точки зору О. К. Тихомирова [10, с. 11-12] у дослідженні розумових дій в структурі творчої діяльності відсутня жорстка послідовність вищевикладених дій та їх повторюваність. Але головне полягає у відсутності емоційного передбачення ще не названої дослідницької дії, що виділяється в теорії формування розумової дії.

В. В. Давидов та його послідовники вважають джерелом цілісного розвитку особистості її творчу діяльність, яка спрямована на освоєння нових форм культури людства в цілому, що історично склалися, та творчого досвіду людей [4].

Цей потенціал втілений в системі творчих здібностей, які людина виявляє і модифікує у рамках творчої діяльності.

Природно, що будь-який розвиток носить пошуковий характер. Де пошук – це універсальний психологічний механізм самооновлення, саморозвитку і самовиховання. Пошук удосконалює форми діяльності. Тому опанування різними видами діяльності повинно народжувати у дітей прагнення до невичерпного пошуку, який виступає як основа розвитку творчості особистості.

Проблема творчості учнів постає однією з центральних у дослідженнях сучасної науки. Результати досліджень свідчать про те, що формування дитячої творчості відіграє важливу роль в становленні цілеспрямованої особистості, розвитку її здібностей, потреб і мотивів поведінки, а у подальшому – й у виборі професійної діяльності.

Враховуючи вищезазначене, постає необхідність визначення ролі та особливостей процесу формування та розвитку творчої діяльності учнів на уроках технологій; значення творчої діяльності для загального розвитку особистості школяра; особливості організації творчої діяльності школярів різних вікових груп і, власне, творчості для процесу розкриття та розвитку творчого потенціалу, творчих здібностей учнів.

Уже в самому ранньому віці творчі процеси краще всього відображаються в іграх дітей, де відтворюється те, що вони спостерігають у реальному житті. Але “гра дитини не є простим спогадом про пережите, а є творчим перетворенням пережитих вражень, їх комбінуванням та побудовою з них нової дійсності, що відповідає потребам та прагненням самої дитини” [1, с. 7]. Таким чином, уміння з елементів створювати побудови, комбінувати

старе в нові поєднання і складає основу творчості дитини.

Творчість – це норма розвитку дитини, людини, – вважає Л. С. Виготський. Творчість носить суб'єктивно новий характер, хоча не виключена і об'єктивна новизна результату [2]. Справжня творчість – це продовження багатовікового розвитку людини, її духовного багатства, моральності [8]. Творчістю людини називають такий вид її діяльності, який спрямований на створення якісно нових для неї цінностей, що мають суспільне значення, тобто важливих для формування особистості як суб'єкта суспільства.

Підтвердження цьому ми знаходимо в системі розвиваючого навчання, де у процесі вирішення проблемних завдань учень відкриває для себе закони, правила, принципи, а не отримує їх в готовому вигляді: тим самим він залучається до творчого процесу відкриття нового. Тому освіта у будь-якому випадку повинна спрямовувати учнів у перспективу саморозвитку, розширення їх свідомості на основі творчої діяльності, що є можливим на уроках технологій, де учні залучаються до інтелектуальної та творчої діяльності одночасно. Отже, розвиваюче навчання повинно ввібрати в себе елементи репродуктивного навчання, які в поєднанні з розв'язанням навчальних проблем забезпечать надбання учнями певної системи науково обґрунтованих знань і розвиток творчих рис їх діяльності. Встановлення оптимального співвідношення між репродуктивною і творчою діяльністю учнів на кожному етапі навчання є складним і, в той же час, необхідним завданням учителя [11, с. 126].

У своїх психолого-педагогічних дослідженнях І. Я. Лернер визначає творчість “як форму діяльності, спрямовану на створення об'єктивно і суб'єктивно нових цінностей, що мають суспільне значення [6, с. 9] та виділяє такі характерні риси творчої діяльності:

- самостійне перенесення знань та вмінь у нову ситуацію;
- бачення нової проблеми в традиційній ситуації;
- бачення нової функції об'єкту на відміну від традиційної;
- бачення структури об'єкту;
- врахування альтернатив при вирішенні завдань;
- комбінування та перетворення раніше відомих способів діяльності при вирішенні нової проблеми;

- відкидання всього відомого і створення принципово нового підходу [6, с. 51-52].

У розумінні творчості учнів вважається, що творча діяльність школярів – це діяльність, в результаті якої отримується щось нове, оригінальне, що в тій або іншій мірі виражає індивідуальні нахили, здібності та особистий досвід людини [11].

Звичайне визначення творчої діяльності, як такої, за якої створюються нові оригінальні продукти, що мають високу суспільну цінність, непридатне до визначення дитячої творчості, за якої створюється багато нового, але, зазвичай, такого, що не представляє вагомої цінності для суспільства, окрім як виявлення індивідуальних можливостей особистості, самовираження, самоствердження, що має велике значення для розвитку творчих здібностей учнів у процесі навчально-пізнавальної діяльності.

Творча діяльність школярів різних вікових груп характеризується різною направленістю на об'єкт (предмет) діяльності. Особливості старшого шкільного віку учнів – як періоду з точки зору фізіології, психології і педагогіки полягають у наступному: в підлітковому та юнацькому віці серйозно змінюються умови життя і діяльності школяра, що призводить до перебудови психіки, зміни старих форм взаємин, що склалися з людьми, істотні зміни відбуваються в емоційній сфері та на фізіологічному рівні.

Навчання для підлітка і юнака є головним видом діяльності. І від того, як він навчається, багато в чому залежить його психічний розвиток. Найбільш суттєву роль у формуванні позитивного відношення старшокласників до навчання, як показали дослідження, відіграють змістовність навчального матеріалу, його зв'язок з життям і практикою, проблемний та емоційний характер викладу, а також організація пошукової, навчально-пізнавальної діяльності, що дає учням можливість переживати радість самостійних відкриттів, освоєння учнями раціональних прийомів навчальної роботи, навичок самовиховання, що є неодмінною передумовою для досягнення творчого, життєвого успіху та правильного вибору майбутнього виду діяльності, кар'єрного зростання.

Л. С. Виготський: “Якщо на початку фаза розвитку інтересів стоїть під знаком романтичних прагнень, то кінець фази знаменується реалістичним і практичним вибором одного найбільш стійкого інтересу, переважно безпосередньо пов’язаного з основною життєвою лінією, що обирається підлітком” [2, с. 26].

В організації творчої діяльності старшокласників слід враховувати не лише особливості зони певного вікового стандарту, а також взаємодію “зони актуального розвитку” і “зони найближчого розвитку” [2], що сприяють розвиваючій творчій діяльності. “Зона актуального розвитку” включає дії, які учень вже засвоїв і може використовувати без сторонньої допомоги. Вона містить і можливості для наступних досягнень, що входять в “зону найближчого розвитку”. За допомогою психолого-педагогічного керівництва діяльністю ці можливості можуть стати передумовами для подальшого розвитку, які представляють “зону актуального розвитку” на новому рівні. А. Н. Леонтьєв, [5, с. 130-131] вважає, що всі види розвиваючого навчання спрямовані на організацію процесу виявлення генетично успадкованих здібностей різних типів, що відображаються в різних видах відтворюючої діяльності людини. Тому у процесі навчально-пізнавальної діяльності учнів, по-перше, формуються здібності до перетворювальної, творчої діяльності, по-друге, забезпечується через її здійснення розвиток відповідних здібностей та способів поведінки. Засвоєння індивідом різних конкретних знань, що є зовнішнім змістом освітнього процесу, пов’язане з реалізацією саме цих двох внутрішніх його функцій.

Сприйнятливість дитини до всього нового вражаюча. Потік інформації настільки великий і різноманітний, а мислення ще так недосконало, що адекватна переробка цієї інформації викликає вагомі утруднення. В результаті у психіці виникає конфлікт між надмірністю “зовнішньої” інформації та недостатньою кількістю знань та вмій, необхідних для розуміння і пояснення оточуючої дійсності. В цих умовах уява є засобом, що компенсує і долає недосконалість мислення й обмеженість життєвого досвіду. Таке подолання “невизначеності” стає можливим завдяки тому, що одночасно з накопиченням вражень про предмети, явища, про зв’язки між ними в психіці дитини відбувається постійне перекомбінування. Шляхом комбінування досить обмеженої кількості може виникнути велика кількість поєднань, що народжують нові зв’язки між явищами і предметами. Проте розвинена комбінуюча здатність уяви допускає не лише легкість виникнення поєднань, але і їх різноманітність, змістовність, широке охоплення матеріалу дійсності. Тому доросла людина завжди матиме перевагу в змістовності своїх комбінацій, а дитина – в легкості комбінування. Що стосується підліткового та юнацького віку, то тут виявляються поєднання легкості комбінування на підґрунті особистого досвіду, а рівень змістовності залежить від рівня накопичених знань та здатності приймати сміливі рішення.

“Образ, створений уявою дитини, завжди ситуативний та суб’єктивний, переважно цінний для самого творця. Якщо судити з продукту, то продукт дитячої уяви менш досконалий, ніж у дорослого і, як помічає Л. С. Виготський, “характер комбінацій, ... їх якість і різноманітність значно поступаються комбінаціям дорослого” [2, с. 28].

Але не можна не визнати, що діяльність уяви в дитинстві більш інтенсивна і місце уяви в психічному житті дитини більш значуще, ніж в житті дорослої людини.

Творча діяльність має своєрідність не лише у структурі особистості людини в різні періоди її розвитку, не лише розрізняється місцем уяви в структурі пізнання, але й має своєрідність в механізмах її реалізації.

Особливості психічного розвитку учнів різного віку сприяють процесу вдосконалення творчої діяльності. Такі психічні процеси школярів, як пам’ять, мислення, уява, почуття – знаходяться у стадії становлення, розвитку, тому вони нестійкі, рухливі та суперечливі. Яскравіше за всіх вони виявляються у мовній, конструктивній, художній і, особливо, у творчій діяльності.

Особливістю творчої діяльності школярів є її глибоко особистісний характер, що відзначається суб’єктивною неповторністю та зумовлений застосуванням власного досвіду учня.

Необхідно виділити ще одну надзвичайно важливу особливість процесу творчості учнів

– це насиченість її яскравими позитивними емоціями, завдяки яким вона стає великою привабливою силою для дітей, що пізнають радість своїх маленьких відкриттів [7].

Що стосується підготовленості учнів до творчої діяльності на уроках технологій, то вона залежить від співвідношення її з репродуктивною (відтворюючою) діяльністю.

“Елементи творчості і відтворення слід розрізняти за двома ознаками: за результатом і способом діяльності учнів. У результаті творчої діяльності учні відкривають для себе нові знання, способи дії чи створюють пристрої, прилади, інструменти тощо. Новизна результату діяльності відіграє важливе значення у розвитку пізнавальних здібностей та інтересу учня. Але, з погляду дидактики, це не головна і не єдина ознака творчості учнів. Творчість найбільше виявляється у новизні способів дії під час досягнення поставленої мети та розв’язання навчальних проблем, що сприяє формуванню творчих рис особистості” [11, с. 121]. Також важливим є те, що з більшості тем уроків технологій учні мають деякі початкові відомості з власного досвіду, або з попередньо розглянутих тем і, відповідно, можуть брати участь у розв’язанні навчальних проблем. На заняттях з технологій в навчальних майстернях в учнів виробляється ініціативність, що ґрунтується на творчому ставленні до праці.

Творчий процес завжди є послідовним пошуком нового: спочатку – пошук проблеми і теми, потім – способу їх вирішення, і, нарешті, форми втілення. Процес творчості завжди індивідуальний і протікає в декількох фазах:

- накопичення знань, збирання матеріалу, що може бути основою вирішення або переформулювання проблеми;
- визрівання або інкубації, коли працює в основному підсвідомість, а на рівні свідомих регуляцій людина може займатися зовсім іншою діяльністю і “виношувати” ідею;
- осяяння, або інсайт, коли вирішення часто абсолютно несподівано з’являється у свідомості;
- контролю або перевірки, що вимагає повного включення свідомості.

Вагому роль для процесу творчої діяльності у розвитку творчих здібностей учнів старших класів мають педагогічні переконання В. О. Сухомлинського – творця концепції гуманістичного виховання, який вважав проблему творчості “однією з ділянок педагогічної цілини”. За Сухомлинським творче натхнення – це людська потреба, в якій особистість знаходить духовне задоволення від того, що вона творить. “Без творчості неможливо представити життя підлітків. Він (підліток) прагне проявити себе, і не лише в результатах свого навчання, але й у внутрішньому духовному світі. Йому не хочеться бути тільки пасивним споживачем духовних благ і цінностей. Він хоче бути творцем”. Велику роль у розвитку творчої особистості В. О. Сухомлинський відводив педагогу. “Якщо ви хочете, щоб діти творили, створювали художні брази, – вважає видатний педагог – перенесіть з вогника своєї творчості хоч б одну іскорку у свідомість дитини. Якщо ви не умієте творити або вам здається пустою забавою зійти до світу дитячих інтересів, – нічого не вийде” [9, с. 59].

Серед якостей, властивих творчій особистості, особливо виділяються наступні:

- високий рівень розвитку фантазії;
- уміння відійти від шаблонних уявлень;
- оригінальність;
- суб’єктивність;
- наявність великих знань, інтуїція.

Загальновідомо, що особистість розвивається в діяльності. Творчості не можна навчити демонстрацією або розповіддю. Творчі якості особистості можуть бути розвинені тільки в діяльності, що носить продуктивний, творчий характер. За наявності діяльнісної активності творчий потенціал, розкриваючись і розвиваючись, перетворюється в творчу здібність, тобто в здатність творчо підходити до будь-якої діяльності (у цьому полягає універсальний характер творчих здібностей).

Саме у шкільні роки закладається та основа, яка забезпечує інтенсивне формування особистості. Багато чого у подальшому житті людини залежатиме від тих основ, якщо закладаються дитині у школі.

Висновки. Творчі здібності за останні десятиліття стають усе більш поширеним предметом у різних областях психологічного і педагогічного знання. Дослідження цього питання необхідно почати з осмислення проблеми творчості. Творчість тут розуміється як уміння відходити від традиційних схем мислення, здатність генерувати незвичайні ідеї. Процес творчості успішно розвиває спостережливість, образний і пізнавальний потенціал, точність мислення, уяви.

Творчий потенціал, закладений в дітях, реалізується якнайповніше, якщо освітній процес виноситься за рамки традиційних підходів до навчання. Тут у повній мірі повинен реалізуватися індивідуальний підхід до кожного учня. А уроки технологій якнайкраще надають більше можливостей для розвитку творчого потенціалу учнів, так як вони мають можливість спробувати себе в різних видах діяльності, зорієнтуватися на вибір професії, що сприяє появі в них індивідуальної, професійної, цільової направленості інтересів. Процес розкриття та розвитку творчого потенціалу, творчих здібностей учнів вимагає значного часу, як і будь-який творчий процес. Для його ефективності необхідно впродовж усього навчання в школі створювати такі умови, щоб у кожного учня була можливість надбання особистісного досвіду творчої діяльності, що ґрунтується на отриманих, здобутих самостійно і засвоєних знаннях. Цілеспрямоване навчання, розвиток творчості, можна вважати основними завданнями освітнього процесу в школі на уроках технологій.

Використана література:

1. *Выготский Л. С.* Воображение и творчество в детском возрасте. – СПб.: Союз, 1997. – 96 с.
2. *Выготский Л. С.* Собр. соч. : в 6-ти т. –Т. 2. – М.: Педагогика, 1982. – 504 с.
3. *Гальперин П. Я.* Психология мышления и учения о поэтапном формировании умственных действий // Исследования мышления в советской психологии. – М.: Наука, 1976. – С. 236-277.
4. *Давыдов В. В.* Теория развивающего обучения. – М.: Интор, 1996. – 544 с.
5. *Леонтьев А. Н.* Общее понятие деятельности // Хрестоматия по психологии / под ред. А. В. Петровского. – М.: Просвещение, 1977. – С. 206-214.
6. *Лернер И. Я.* Проблемное обучение. – М., 1974. – 121 с.
7. *Пономарев Я. А.* Психология творчества. – М.: Наука, 1976. – 288 с.
8. Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і методика : монографія / В. В. Бербец, Т. М. Бербер, Н. В. Дубова та інші ; за заг. ред. О. М. Коберника. – К.: Наук. світ, 2003. – 172 с.
9. *Сухомлинський В. О.* Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський. – К.: Рад. шк., 1988. – 272 с.
10. *Тихомиров О. К.* Психологические исследования творческой деятельности. – М.: Наука, 1975. – 131 с.
11. *Тхоржевський Д. О.* Методика трудового та професійного навчання. – Ч. 2. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2000. – 186 с.

References:

1. *Vygotskiy L. S.* Voobrazhenie i tvorchestvo v detskom vozraste. – SPb.: Soyuz, 1997. – 96 s.
2. *Vygotskiy L. S.* Sobr. soch. : v 6-ti t. –Т. 2. – М.: Pedagogika, 1982. – 504 s.
3. *Galperin P. Ya.* Psikhologiya myshleniya i ucheniya o poetapnom formirovanii umstvennykh deystviy // Issledovaniya myshleniya v sovetskoj psikhologii. – М.: Nauka, 1976. – S. 236-277.
4. *Davydov V. V.* Teoriya razvivayushchego obucheniya. – М.: Intor, 1996. – 544 s.
5. *Leontev A. N.* Obshee ponyatie deyatelnosti // Khrestomatiya po psikhologii / pod red. A. V. Petrovskogo. – М.: Prosveshchenie, 1977. – S. 206-214.
6. *Lerner I. Ya.* Problemnoe obuchenie. – М., 1974. – 121 s.
7. *Ponomarev Ya. A.* Psikhologiya tvorchestva. – М.: Nauka, 1976. – 288 s.
8. Proektno-tekhnologichna diialnist uchniv na urokakh trudovoho navchannia: teoriia i metodyka : monohrafiia / V. V. Berbets, T. M. Berber, N. V. Dubova ta inshi ; za zah. red. O. M. Kobernyka. – К.: Nauk. svit, 2003. – 172 s.
9. *Sukhomlynskyi V. O.* Sertse viddaiu ditiam / V. O. Sukhomlynskyi. – К.: Rad. shk., 1988. – 272 s.
10. *Tikhomirov O. K.* Psikhologicheskie issledovaniya tvorcheskoy deyatelnosti. – М.: Nauka, 1975. – 131 s.
11. *Tkhorzhevskiy D. O.* Metodyka trudovoho ta profesiinoho navchannia. – Ch. 2. – К.: NPU im. M. P. Drahomanova, 2000. – 186 s.

Кильдерова Л. В. Формирование и развитие творческих способностей старшеклассников в процессе творческой деятельности на уроках технологий.

В статье рассмотрены особенности процесса формирования и развития творческих способностей старшеклассников в процессе творческой деятельности учащихся на уроках технологий, значение творческой деятельности для общего развития личности ученика старшей школы. Характеризуются особенности организации творческой деятельности школьников разных возрастных групп. Описано значение творчества для процесса раскрытия и развития творческого потенциала, творческих способностей учеников.

Ключевые слова: творческие способности, творческая деятельность, творчество, индивидуальная деятельность, преобразовательная деятельность, индивидуальные особенности личности, умственные действия, обучение, развитие, творческий процесс, интеллектуальная деятельность, возможности учебно-познавательной, практической деятельности на уроках технологий.

Kil'derova L. V. Forming and development of creative capabilities of senior pupils in the process of creative activity on the lessons of technologies.

The article deals with the peculiarities of formation and development of creative abilities of pupils in the process of creative activities in the classroom technologies, value creative activities for the overall development of the individual student high school. Characterized by features of creative activity of students in different age groups. Describe the importance of creativity for process discovery and development of creative potential, creative abilities of students.

Keywords: creativity, creativity, creativity, individual activities, transforming activities, individual opportunities personality, mental action, training, development, creativity, intellectual activity, the possibility of teaching and learning, practice in the classroom technologies.

УДК 372.868.9

Кімова О. А.

**ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ
В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В. СИДОРЕНКА**

У статті розкрито бачення В. Сидоренком підготовки вчителя трудового навчання. Показано розуміння ним даної проблеми як засобу удосконалення трудового навчання школярів; звернення уваги на недоцільність перейменування спеціальності вчителя трудового навчання на вчителя технологій та необхідність гуманізації його роботи; обґрунтування шести груп компетентностей сучасного вчителя трудового навчання; визначення аспектів фундаменталізації його підготовки як умови забезпечення професійної мобільності; визначення ним рівнів професійної підготовки вчителя та рівнів оволодіння професійною діяльністю; з'ясування суперечностей, які обумовлюють невідповідність підготовки вчителя потребам сучасної школи.

Ключові слова: вчитель трудового навчання (технології), педагогічна спадщина В. К Сидоренка, умови забезпечення професійної мобільності вчителя.

Входження освіти України в європейський простір, виведення її на рівень світових стандартів супроводжується як оновленням вимог до загальноосвітньої підготовки учнів, до її практичної спрямованості, так і до підготовки майбутнього вчителя. Запровадження нової техніки та технологій, розвиток нових форм господарювання, зростання обсягу знань про можливі перетворення матеріалів, енергії й інформації вимагає від вищих педагогічних навчальних закладів підготовки фахівців, зокрема вчителів трудового навчання (технологій), з високим рівнем професіоналізму, готовності до педагогічних інновацій, можливих змін у сфері професійної діяльності та безперервного підвищення кваліфікації тощо. Саме вчителі технологій, підготовлені до праці в інфомаційно та технологічно насиченому світі, сприятимуть розвитку творчих здібностей своїх учнів, забезпечать їх включення в творчу працю, підвищать продуктивність трудового навчання.